Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (štvrtá komora)

z 19. decembra 2024*

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ – Účinná súdna ochrana v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje právo Únie – Článok 47 druhý odsek Charty základných práv Európskej únie – Prístup k nezávislému a nestrannému súdu – Zodpovednosť členského štátu za škodu spôsobenú osobám v dôsledku porušenia práva Európskej únie – Porušenie zo strany vnútroštátneho súdu, ktorý rozhoduje na poslednom stupni v oblasti dane z pridanej hodnoty (DPH) – Právomoc súdu, ktorý rozhoduje na poslednom stupni a ktorý má v spore postavenie žalovaného – Rozhodovacie zloženie“

Vo veci C-369/23,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Vărchoven administrativen săd (Najvyšší správny súd, Bulharsko) z 9. júna 2023 a doručený Súdnemu dvoru 9. júna 2023, ktorý súvisí s konaním:

„Vivacom Bulgaria“ EAD

proti

Vărchoven administrativen săd,

Nacionalna agencija za prichodite,

SÚDNY DVOR (štvrtá komora),

v zložení: predseda Súdneho dvora K. Lenaerts, vykonávajúci funkciu predsedu štvrtej komory, predseda tretej komory C. Lycourgos (spravodajca), sudcovia S. Rodin, J. Passer a O. Spineanu-Matei,

generálna advokátka: T. Ćapeta,

tajomník: A. Calot Escobar,

so zreteľom na písomnú časť konania,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

– „Vivacom Bulgaria“ EAD, v zastúpení: S. Kostov a S. Jordanova, advokati,

* Jazyk konania: bulharčina.

– Vărchoven administrativen săd, v zastúpení: A. Adamova-Petkova, T. Kucarova-Hristova a M. Semov,

– bulharská vláda, v zastúpení: T. Mitova a R. Stojanov, splnomocnení zástupcovia,

– Európska komisia, v zastúpení: K. Herrmann, E. Rousseva, a P. J. O. Van Nuffel, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálnej advokátky na pojednávaní 11. júla 2024,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ a článku 47 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“).

2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi spoločnosťou „Vivacom Bulgaria“ EAD na jednej strane a Vărchoven administrativen săd (Najvyšší správny súd, Bulharsko) a Nacionalna agencija za prichodite (Národná agentúra pre verejné príjmy, Bulharsko) (ďalej len „NAP“) na druhej strane vo veci náhrady škody, ktorá bola spôsobená spoločnosti Bălgărska telekomunikacionna kompanija EAD (ďalej len „BTK“), teraz Vivacom Bulgaria, v dôsledku porušenia práva Európskej únie.

Právny rámec

Právo Únie

3 Článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ stanovuje:

„Členské štáty ustanovia v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje právo Únie, prostriedky nápravy potrebné na zabezpečenie účinnej právnej ochrany.“

4 Článok 47 Charty stanovuje:

„Každý, koho práva a slobody zaručené právom Únie sú porušené, má za podmienok ustanovených v tomto článku právo na účinný prostriedok nápravy pred súdom.

Každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom. Každý musí mať možnosť poradiť sa, obhajovať sa a nechať sa zastupovať.

Právna pomoc sa poskytuje osobám, ktoré nemajú dostatočné prostriedky v prípade, ak je táto pomoc potrebná na zabezpečenie efektívneho prístupu k spravodlivosti.“

Bulharské právo

Správny poriadok

5 Článok 1 bod 3 Administrativnoprocesualen kodex (Správny poriadok), v znení uplatniteľnom na konanie vo veci samej (DV č. 94 z 29. novembra 2019) (ďalej len „Správny poriadok“), stanovuje:

„Tento zákon upravuje konanie o náhrade škody spôsobenej protiprávnymi úkonmi, konaniami alebo nečinnosťou správnych orgánov a zamestnancov, ako aj konanie o náhrade škody vyplývajúcej zo súdnej činnosti správnych súdov a Vărchoven administrativen săd (Najvyšší správny súd).“

6 Podľa článku 128 ods. 1 bodu 6 Správneho poriadku:

„Do právomoci správnych súdov patria všetky spory týkajúce sa žalôb o náhradu… škody vyplývajúcej zo súdnej činnosti správnych súdov a Vărchoven administrativen săd (Najvyšší správny súd).“

7 Článok 203 uvedeného poriadku stanovuje:

„1. Žaloby o náhradu škody spôsobenej občanom alebo právnickým osobám protiprávnymi úkonmi, činnosťami alebo nečinnosťou správnych orgánov a ich zamestnancov sa preskúmajú v súlade s postupom stanoveným v tejto kapitole.

2. Otázky, ktoré Správny poriadok neupravuje a ktoré sa týkajú finančnej zodpovednosti podľa odseku 1, sa riadia ustanoveniami zakona za otgovornostta na dăržavata i obštinite za vredi [zákon o zodpovednosti štátu a obcí za spôsobenú škodu (DV č. 60 z 5. augusta 1988)], alebo zakona za izpălnenie na nakazanijata i zadaržaneto pod straža [zákon o výkone trestov a vyšetrovacej väzbe (DV č. 25 z 3. apríla 2009)].

3. Táto kapitola sa vzťahuje aj na žaloby o náhradu škody spôsobenej dostatočne závažným porušením práva Únie, pričom peňažná zodpovednosť a prípustnosť žaloby sa riadia pravidlami o mimozmluvnej zodpovednosti štátu za porušenie práva Únie.“

Zákon o zodpovednosti štátu a obcí za spôsobenú škodu

8 Článok 2c zakon za otgovornostta na dăržavata i obšttinite za vredi (zákon o zodpovednosti štátu a obcí za spôsobenú škodu), v znení uplatniteľnom na konanie vo veci samej (DV č. 94 z 29. novembra 2019) (ďalej len „zákon o zodpovednosti štátu a obcí za spôsobenú škodu“), stanovuje:

„1. Ak škoda vznikla v dôsledku dostatočne závažného porušenia práva Únie, súdy preskúmajú žaloby podľa ustanovení:

(1) Správneho poriadku, pokiaľ ide o škodu… spôsobenú činnosťou správnych súdov a Vărchoven administrativen săd (Najvyšší správny súd),

(2) Občianskeho súdneho poriadku, pokiaľ ide o iné prípady, ako sú uvedené v bode 1….

2. Ak je žaloba v zmysle odseku 1 podaná proti viacerým žalovaným, preskúma sa v prípade škody spôsobenej v rámci správnej činnosti alebo v súvislosti s ňou podľa pravidiel Správneho poriadku,

ak je účastníkom konania správny súd, Vărchoven administrativen săd (Najvyšší správny súd) alebo právnická osoba.“

Spor vo veci samej a prejudiciálna otázka

9 V rokoch 2007 až 2008 spoločnosť BTK Mobile EOOD, ktorej právnym nástupcom je spoločnosť BTK, vystavila dvom rumunským spoločnostiam faktúry, ktorých predmetom bolo dodanie predplatených kariet a poukážok na telekomunikačné služby. V týchto faktúrach boli tieto plnenia považované za poskytovanie služieb, ktorých miesto plnenia sa nachádzalo v Rumunsku a ktoré preto nepodliehali dani z pridanej hodnoty (DPH) v Bulharsku.

10 Dňa 20. júna 2012 NAP vydala spoločnosti BTK opravný daňový výmer, ktorým stanovila daňové záväzky z titulu DPH zodpovedajúce uvedeným faktúram. Podľa NAP mali byť totiž predmetné plnenia kvalifikované ako poskytovanie služieb, ktorých miesto plnenia sa nachádza v Bulharsku, a preto mali byť zdaniteľné v tomto členskom štáte.

11 Rozsudkom z 22. novembra 2013, doplneným rozsudkom z 28. januára 2014, Administrativen săd Sofija grad (Správny súd Sofia-mesto, Bulharsko) potvrdil tento opravný daňový výmer, pokiaľ ide o zdaňovacie obdobia od decembra 2007 do júna 2008, pričom konštatoval, že predmetné plnenia boli dodaním tovaru, ktorého miesto plnenia sa nachádza v Bulharsku. Vărchoven administrativen săd (Najvyšší správny súd) právoplatným rozsudkom zo 16. decembra 2014 v celom rozsahu potvrdil prvostupňový rozsudok.

12 Žalobou, ktorá bola podaná 12. decembra 2019 na Administrativen săd Sofija grad (Správny súd Sofia-mesto) proti NAP a Vărchoven administrativen săd (Najvyšší správny súd), sa BTK na základe článku 2c zákona o zodpovednosti štátu a obcí za spôsobenú škodu v spojení s článkom 4 ods. 3 ZEÚ domáhala priznania náhrady škody vo výške sumy zaplatenej na základe opravného daňového výmeru, ako aj zákonných úrokov v celkovej výške 1 808 638,32 bulharského leva (BGN) (približne 925 000 eur). Táto spoločnosť takisto žiadala o priznanie zákonných úrokov z časti tejto sumy za obdobie od podania žaloby až do okamihu jej definitívneho zaplatenia.

13 Tieto sumy podľa spoločnosti BTK zodpovedajú škode vyplývajúcej z dostatočne závažného porušenia, ktorého sa dopustili NAP a Vărchoven administrativen săd (Najvyšší správny súd, Bulharsko), niektorých ustanovení smernice Rady 2006/112/ES z 28. novembra 2006 o spoločnom systéme dane z pridanej hodnoty (Ú. v. EÚ L 347, 2006, s. 1), v znení uplatniteľnom v období od decembra 2007 do júna 2008 (ďalej len „smernica o DPH“), ako ich vyložil Súdny dvor v rozsudku z 3. mája 2012, Lebara (C-520/10, EU:C:2012:264).

14 Rozsudkom z 18. apríla 2022 Administrativen săd Sofija grad (Správny súd Sofia-mesto) zamietol žalobu spoločnosti BTK, pričom okrem iného rozhodol, že NAP ako ani Vărchoven administrativen săd (Najvyšší správny súd) neporušili dostatočne závažným spôsobom právo Únie. NAP podľa tohto súdu správne kvalifikovala predmetné plnenia ako poskytovanie služieb a neporušila právo Únie, keď usúdila, že jedna z podmienok pre určenie miesta plnenia týchto služieb v inom členskom štáte než v Bulharskej republike, a to získanie predplatených kariet a poukážok zdaniteľnými osobami usadenými v takomto členskom štáte, nebola splnená.

15 Administrativen săd Sofija grad (Správny súd Sofia-mesto) sa tiež domnieval, že kvalifikácia predmetných plnení zo strany Vărchoven administrativen săd (Najvyšší správny súd) ako dodanie tovaru a nie ako poskytovanie služieb je v rozpore so smernicou o DPH a s rozsudkom

z 3. mája 2012, Lebara (C-520/10, EU:C:2012:264). Bez ohľadu na túto chybu však žaloba proti opravnému daňovému výmeru nemohla podľa tohto súdu viesť k inému výsledku, keďže nebolo preukázané, že adresáti dodaní predplatených kariet a poukážok sú skutočne zdaniteľnými osobami usadenými v inom členskom štáte. Okrem toho Vărchoven administrativen săd (Najvyšší správny súd) oprávnene konštatoval, že okolnosti vo veci, v ktorej bol vydaný rozsudok z 3. mája 2012, Lebara (C-520/10, EU:C:2012:264), nie sú totožné s okolnosťami, ktoré viedli k vydaniu predmetného opravného daňového výmeru zo strany NAP.

16 BKT podala na Vărchoven administrativen săd (Najvyšší správny súd) kasačnú sťažnosť, ktorou sa domáhala zrušenia rozsudku prvostupňového súdu z 18. apríla 2022, ktorý podľa nej porušil hmotné právo, závažne porušil procesné pravidlá a nebol dostatočne odôvodnený. BTK najmä tvrdí, že porušenie práva Únie vyplývajúce z nesprávnej kvalifikácie predmetných plnení zo strany Vărchoven administrativen săd (Najvyšší správny súd) vyplýva z konania o nesplnenie povinnosti EU Pilot 8498/1/TAXU, ktoré Európska komisia začala proti Bulharskej republike. Toto porušenie, ktoré vyplýva zo zjavného porušenia judikatúry Súdneho dvora, je podľa nej dostatočne závažné vzhľadom na kritériá uvedené v bode 43 rozsudku z 13. júna 2006, Traghetti del Mediterraneo (C-173/03, EU:C:2006:391).

17 V tomto kontexte BTK požiadala Vărchoven administrativen săd (Najvyšší správny súd), ktorý je vnútroštátnym súdom, aby sa obrátil na Súdny dvor s návrhom na začatie prejudiciálneho konania. Tento účastník konania uznáva, že rozhodovacie zloženie tohto súdu, ktorý prejednáva spor vo veci samej, sa líši od rozhodovacieho zloženia, v ktorom bol vydaný rozsudok zo 16. decembra 2014, uvedený v bode 11 tohto rozsudku. Podľa spoločnosti BTK však existujú dôvodné pochybnosti, pokiaľ ide o nestrannosť rozhodovacích zložení tohto súdu, keďže tento súd je žalovaným v prvostupňovom konaní a už vyjadril svoj názor, že žaloba podaná proti nemu je neprípustná, alebo v každom prípade nedôvodná.

18 Vnútroštátny súd, ktorý poznamenáva, že BTK neuviedla konkrétne tvrdenia, pokiaľ ide o subjektívnu alebo objektívnu nestrannosť rozhodovacieho zloženia, sa domnieva, že predtým, ako bude môcť rozhodnúť o merite sporu vo veci samej, potrebuje vysvetlenia týkajúce sa jeho právomoci rozhodnúť vo veci samej.

19 Tento súd uvádza, že vzhľadom na osobitnú povahu správneho súdnictva bulharský zákonodarca stanovil, že žaloby o náhradu škody vyplývajúcej zo súdnej činnosti správnych súdov a Vărchoven administrativen săd (Najvyšší správny súd) patria do právomoci správnych súdov, medzi ktoré patrí aj vnútroštátny súd podávajúci návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý rozhoduje na poslednom stupni. Tento súd kladie otázku, či táto právna úprava spĺňa požiadavky článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ, ktorý zakotvuje účinnú súdnu ochranu v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje právo Únie, a článku 47 druhého odseku Charty týkajúceho sa požiadavky na nezávislý a nestranný súd.

20 Relevantná judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESĽP“), ktorá sa týka sťažností podaných proti Bulharskej republike, neumožňuje s konečnou platnosťou určiť, či súd môže rozhodovať v konaní o opravnom prostriedku, v rámci ktorého je žalovaným, bez toho, aby tým došlo k porušeniu článku 6 ods. 1 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, podpísaného v Ríme 4. novembra 1950 (ďalej len „EDĽP“).

21 Vnútroštátny súd tak uvádza, že Európsky súd pre ľudské práva vo svojich rozsudkoch z 10. apríla 2008, Mihalkov v. Bulharsko (CE:ECHR:2008:0410JUD006771901), a z 5. apríla 2018, Boyan Gospodinov v. Bulharsko (CE:ECHR:2018:0405JUD002841707), konštatoval porušenie

článku 6 ods. 1 EDĽP v kontexte žalôb o náhradu škody podaných proti štátu v súvislosti so súdnou činnosťou, a to z dôvodu profesijného vzťahu medzi sudcami a týmto súdom, ktorý bol účastníkom sporu, a okolnosti, že náhrada škody, ktorá mohla byť priznaná, mala byť poskytnutá z rozpočtu dotknutého súdu.

22 Naproti tomu v rozsudkoch ESĽP, 18. júna 2013, Valčeva a Abrašev v. Bulharsko (CE:ECHR:2013:0618DEC000619411), ako aj ESĽP, 18. júna 2013, Balakčiev a i. v. Bulharsko (CE:ECHR:2013:0618DEC006518710), Európsky súd pre ľudské práva dospel k záveru, že nedošlo k porušeniu EDĽP z dôvodu, že náhrada škody spôsobená činnosťou každého súdu sa vypláca z osobitnej rozpočtovej položky tohto súdu.

23 Vnútroštátny súd v prejednávanej veci spresňuje, že rozpočtové pravidlá uplatniteľné na zaplatenie prípadnej náhrady škody v nadväznosti na rozhodnutie, ktorým sa rozhodlo v spore vo veci samej, sú analogické s pravidlami opísanými vo veciach citovaných v predchádzajúcom bode a že Najvyššia súdna rada môže na žiadosť dotknutého súdu prípadne zvýšiť rozpočtové položky súdov určené na náhradu škody. Odmeňovanie sudcov a podmienky ich zamestnávania na súde teda podľa vnútroštátneho súdu nezávisia od náhrady škody, ktorú musí tento súd prípadne zaplatiť.

24 Za týchto okolností Vărchoven administrativen săd (Najvyšší správny súd) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„Bráni článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ a článok 47 [Charty] vnútroštátnej právnej úprave, akou je článok 2c ods. 1 bod 1 [zákona o zodpovednosti štátu a obcí za spôsobenú škodu], v spojení s článkom 203 ods. 3 a článkom 128 ods. 1 bodom 6 [Správneho poriadku], podľa ktorej má žalobu o náhradu škody spôsobenej porušením práva Únie zo strany Vărchoven administrativen săd (Najvyšší správny súd), v rámci ktorej je uvedený súd žalovaným, na poslednom stupni prejednať tento súd?“

O prejudiciálnej otázke

25 Svojou prejudiciálnou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ a článok 47 druhý odsek Charty majú vykladať v tom zmysle, že bránia vnútroštátnej právnej úprave, podľa ktorej ten istý súd, ktorý vydal rozsudok, ktorým bolo údajne porušené právo Únie, rozhoduje aj na poslednom stupni v konaní o kasačnej sťažnosti, v ktorom má postavenie žalovaného, vo veci týkajúcej sa zodpovednosti štátu za údajné porušenie práva Únie spôsobené uvedeným rozsudkom.

26 V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že podľa článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ členské štáty ustanovia v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje právo Únie, vrátane oblasti DPH, prostriedky nápravy potrebné na zabezpečenie účinnej právnej ochrany osôb podliehajúcich súdnej právomoci.

27 Na druhej strane treba zdôrazniť, že článok 47 druhý odsek Charty, ktorý zakotvuje najmä základné právo na nezávislý a nestranný súd, sa v súlade s článkom 51 ods. 1 Charty uplatňuje na členské štáty, ak vykonávajú právo Únie. Tak je to v prejednávanej veci, keďže spor vo veci samej sa týka zodpovednosti štátu za údajné porušenie smernice o DPH.

28 Keďže Charta stanovuje práva, ktoré zodpovedajú právam zaručeným EDĽP, cieľom článku 52 ods. 3 Charty je zabezpečiť potrebnú koherenciu medzi právami obsiahnutými v Charte a ekvivalentnými právami zaručenými EDĽP, a to bez toho, aby tým bola narušená autonómia práva Únie. Podľa vysvetliviek k Charte základných práv (Ú. v. EÚ C 303, 2007, s. 17), článok 47 druhý odsek Charty zodpovedá článku 6 ods. 1 EDĽP. Súdny dvor preto musí dbať na to, aby výklad, ktorý podáva v prejednávanej veci, zabezpečil takú úroveň ochrany, ktorá nie je v rozpore s úrovňou zaručenou článkom 6 ods. 1 EDĽP, ako ho vykladá Európsky súd pre ľudské práva (rozsudok z 11. júla 2024, Hann-Invest a i., C-554/21, C-622/21 a C-727/21, EU:C:2024:594, bod 46, ako aj citovaná judikatúra).

29 Okrem toho treba pripomenúť, že požiadavka nezávislosti súdov, ktorá je neoddeliteľne spojená s poslaním súdnictva, vychádza z podstaty práva na účinnú súdnu ochranu a základného práva na spravodlivý proces, ktoré majú zásadný význam ako záruky ochrany všetkých práv, ktoré osobám podliehajúcim súdnej právomoci vyplývajú z práva Únie, a ako záruky zachovania spoločných hodnôt členských štátov uvedených v článku 2 ZEÚ, najmä hodnoty právneho štátu (rozsudok z 11. júla 2024, Hann-Invest a i., C-554/21, C-622/21 a C-727/21, EU:C:2024:594, bod 49, ako aj citovaná judikatúra).

30 Podľa ustálenej judikatúry má táto požiadavka nezávislosti dva aspekty. Prvý, vonkajší aspekt, vyžaduje, aby dotknutý orgán vykonával svoje úlohy samostatne, nikomu hierarchicky nepodliehal, ani nebol podriadený a od nikoho neprijímal príkazy alebo inštrukcie, bez ohľadu na ich pôvod, čím je chránený pred vonkajšími zásahmi alebo tlakmi, ktoré by mohli ohroziť nezávislosť rozhodovania jeho členov a ovplyvniť ich rozhodnutia (rozsudok z 11. júla 2024, Hann-Invest a i., C-554/21, C-622/21 a C-727/21, EU:C:2024:594, bod 50, ako aj citovaná judikatúra).

31 Druhé, vnútorné hľadisko, súvisí s pojmom „nestrannosť“ a týka sa rovnakého odstupu od účastníkov konania a ich jednotlivých záujmov vo vzťahu k predmetu sporu. Tento aspekt vyžaduje rešpektovanie objektívnosti a neexistenciu akéhokoľvek záujmu na vyriešení sporu mimo striktného uplatnenia právneho predpisu (rozsudok z 11. júla 2024, Hann-Invest a i., C-554/21, C-622/21 a C-727/21, EU:C:2024:594, bod 51, ako aj citovaná judikatúra).

32 Záruky nezávislosti a nestrannosti vyžadované podľa práva Únie stanovujú ako požiadavku existenciu pravidiel, ktoré umožňujú odstrániť akékoľvek oprávnené pochybnosti vo vnímaní osôb podliehajúcich súdnej právomoci, najmä pokiaľ ide o neutralitu dotknutého orgánu vo vzťahu k protichodným záujmom [pozri v tomto zmysle rozsudok z 8. mája 2024, Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ (Združenia sudcov), C-53/23, EU:C:2024:388, bod 51 a citovanú judikatúru].

33 Pokiaľ ide o podmienku „nestrannosti“ v zmysle článku 6 ods. 1 EDĽP, jej objektívne posúdenie, ktoré je jediné relevantné v prejednávanej veci v súvislosti s otázkami vnútroštátneho súdu, spočíva v určení, či tento súd poskytoval, najmä v dôsledku svojho zloženia, dostatočné záruky na vylúčenie akýchkoľvek oprávnených pochybností, pokiaľ ide o jeho nestrannosť. Je teda vhodné položiť si otázku, či nezávisle od osobného správania sudcov niektoré overiteľné skutočnosti oprávňujú spochybniť ich nestrannosť. V danej oblasti môžu byť dôležité aj dojmy. Podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva sa pri rozhodovaní, či existujú dôvody pochybovať o tom, že tieto požiadavky nezávislosti alebo objektívnej nestrannosti nie sú v konkrétnej veci splnené, zohľadní názor účastníka konania, ktorý však nezohráva rozhodujúcu úlohu. Rozhodujúcou skutočnosťou je to, či predmetné obavy možno považovať za objektívne

odôvodnené [pozri v tomto zmysle rozsudok z 19. novembra 2019, A. K. a i. (Nezávislosť disciplinárneho senátu Najvyššieho súdu), C-585/18, C-624/18 a C-625/18, EU:C:2019:982, body 128 až 129, ako aj citovanú judikatúru].

34 Práve vzhľadom na túto judikatúru treba preskúmať špecifický prípad, ktorý je predmetom otázky položenej Súdnemu dvoru, a to prípad súdu, ktorý rozhoduje v rámci konania o kasačnej sťažnosti na poslednom stupni vo veci zodpovednosti štátu za údajné porušenie práva Únie v dôsledku rozsudku vydaného týmto súdom, v ktorom má tento súd postavenie žalovaného.

35 V prvom rade je potrebné tejto súvislosti poznamenať, že zásada tejto zodpovednosti sa netýka osobnej zodpovednosti sudcu, ale zodpovednosti štátu. Nezdá sa však, že by možnosť uznať štát za určitých okolností zodpovedným za súdne rozhodnutia, ktoré sú v rozpore s právom Únie, predstavovala osobitné riziko spochybnenia nezávislosti súdu rozhodujúceho na poslednom stupni (pozri v tomto zmysle rozsudok z 30. septembra 2003, Köbler, C-224/01, EU:C:2003:513, bod 42).

36 Súdny dvor navyše pripomenul, že v prípade neexistencie právnej úpravy Únie v danej oblasti prináleží každému členskému štátu, aby vo svojom vnútroštátnom právnom poriadku určil príslušné súdy a upravil procesné podmienky opravných prostriedkov zameraných na zabezpečenie plnej ochrany práv, ktoré osobám podliehajúcim súdnej právomoci vyplývajú z práva Únie. Vzhľadom na to, že členské štáty sú v každom prípade zodpovedné za účinnú ochranu individuálnych, z úpravy práva Únie odvodených práv, nie je úlohou Súdneho dvora, aby zasahoval do riešenia kompetenčných sporov, ktoré v rámci vnútroštátnej organizácie súdov môžu byť vyvolané kvalifikáciou určitých právnych situácií opierajúcich sa o právo Únie (pozri v tomto zmysle rozsudok z 30. septembra 2003, Köbler, C-224/01, EU:C:2003:513, body 46 a 47, ako aj citovanú judikatúru).

37 V dôsledku uvedeného v zásade nie je zakázané, aby členský štát určil súd, ktorý má v rámci konania o kasačnej sťažnosti právomoc rozhodovať na poslednom stupni o zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú jednotlivcom porušeniami práva Únie, prípadne vyplývajúcimi z niektorého z rozsudkov tohto súdu, pokiaľ sa prijmú potrebné opatrenia na zabezpečenie nezávislosti a nestrannosti uvedeného súdu v zmysle judikatúry citovanej v bodoch 30 až 33 tohto rozsudku.

38 V druhom rade, pokiaľ ide o skutočnosť, že v spore, o aký ide vo veci samej, súd rozhodujúci na poslednom stupni môže ako žalovaný v prvostupňovom konaní zaujať stanovisko ku skutkovým a k právnym otázkam, ktoré sú predmetom tohto sporu, treba poznamenať, že toto procesné postavenie nemôže spochybniť nestrannosť tohto súdu za predpokladu, že členovia rozhodovacieho zloženia, ktoré prejednáva uvedený spor na poslednom stupni, sa nijakým spôsobom nezúčastnili na obhajobe uvedeného súdu v prvostupňovom konaní.

39 V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že skutočnosť, že Súdny dvor Európskej únie ako inštitúcia je žalovanou stranou konania, nebráni tomu, aby Súdny dvor mohol rozhodnúť o spore (pozri v tomto zmysle rozsudky z 25. mája 2000, Kögler/Súdny dvor, C-82/98 P, EU:C:2000:282, a zo 4. mája 2023, KY/Súdny dvor Európskej únie, C-100/22 P, EU:C:2023:377). Rovnako základné právo na nezávislý a nestranný súd, ako je zakotvené v článku 47 druhom odseku Charty, nie je porušené, ak je Súdny dvor súdom, ktorý rozhoduje o odvolaní podanom Európskou úniou zastúpenou jej inštitúciou, a to Súdnym dvorom Európskej únie (pozri v tomto zmysle rozsudok z 13. decembra 2018, Európska únia/Kendrion, C-150/17 P, EU:C:2018:1014, bod 36).

40 Ak sa predseda Súdneho dvora Európskej únie ako predseda tejto inštitúcie rozhodol podať odvolanie proti rozsudku Všeobecného súdu týkajúcemu sa uvedenej inštitúcie, základné právo na nezávislý a nestranný súd druhého účastníka konania sa považuje za zaručené len vtedy, ak predseda Súdneho dvora ako súdneho orgánu nezasahuje do súdneho prejednania veci a pri výkone jeho úloh ho nahradí podpredseda (pozri v tomto zmysle rozsudok z 13. decembra 2018, Európska únia/Kendrion, C-150/17 P, EU:C:2018:1014, bod 38).

41 Hoci je nesporné, že vnútroštátnemu súdu prináleží preskúmať, či je v spore vo veci samej dodržaná podmienka uvedená v bode 38 tohto rozsudku, Súdny dvor môže v rámci súdnej spolupráce stanovenej v článku 267 ZFEÚ na základe okolností uvedených v spise podať tomuto súdu výkladové prvky práva Únie, ktoré môžu byť pre tento súd užitočné pri posudzovaní účinkov daného ustanovenia práva Únie (pozri v tomto zmysle rozsudok z 11. júla 2024, Hann-Invest a i., C-554/21, C-622/21 a C-727/21, EU:C:2024:594, bod 60, ako aj citovanú judikatúru).

42 V prejednávanej veci, ako uviedla Vivacom Bulgaria a ako vyplýva z pripomienok žalovanej vo veci samej, stanovisko Vărchoven administrativen săd (Najvyšší správny súd) ako žalovaného v prvostupňovom konaní vyjadril zamestnanec tohto súdu poverený jeho predsedom. Naproti tomu zo spisu, ktorý má Súdny dvor k dispozícii, nevyplýva, že by členovia rozhodovacieho zloženia, ktorému bola vec predložená, zohrávali akúkoľvek úlohu pri obhajobe Vărchoven administrativen săd (Najvyšší správny súd). Prináleží však vnútroštátnemu súdu, aby tieto informácie overil.

43 Za týchto okolností, ak by sa tieto informácie potvrdili, judikatúra pripomenutá spoločnosťou Vivacom Bulgaria, podľa ktorej pojem „nezávislosť“ vyžaduje, aby mal dotknutý orgán postavenie tretieho subjektu voči orgánu, ktorý prijal rozhodnutie napadnuté opravným prostriedkom (pozri v tomto zmysle rozsudky z 21. januára 2020, Banco de Santander, C-274/14, EU:C:2020:17, bod 62, ako aj zo 7. mája 2024, NADA a i., C-115/22, EU:C:2024:384, bod 46), nie je nezlučiteľná s právomocou súdu prejednávajúceho vec na poslednom stupni rozhodovať o kasačnej sťažnosti vo veci, v ktorej má postavenie žalovaného.

44 V treťom rade, pokiaľ ide o požiadavku nezávislosti a nestrannosti sudcov, treba pripomenúť, že pravidlá týkajúce sa postavenia sudcov a výkonu ich sudcovskej funkcie musia predovšetkým umožňovať vylúčiť nielen akýkoľvek priamy vplyv vo forme pokynov, ale aj formy nepriameho vplyvu, ktoré by mohli ovplyvniť rozhodnutia dotknutých sudcov, a tým vylúčiť absenciu dojmu nezávislosti alebo nestrannosti týchto sudcov, ktorá by mohla narušiť dôveru, ktorú musí súdnictvo v demokratickej spoločnosti a v právnom štáte vzbudzovať u osôb podliehajúcich súdnej právomoci (pozri v tomto zmysle rozsudok z 11. júla 2024, Hann-Invest a i., C-554/21, C-622/11 a C-727/21, EU:C:2024:594, bod 53, ako aj citovanú judikatúru).

45 V tejto súvislosti predovšetkým zo spisu, ktorý má Súdny dvor k dispozícii, nevyplýva, že by sudcovia Vărchoven administrativen săd (Najvyšší správny súd) nemali s ohľadom na bulharskú právnu úpravu záruky, ktoré by umožňovali zaručiť ich nezávislosť a nestrannosť, čo však prináleží overiť vnútroštátnemu súdu.

46 V návrhu na začatie prejudiciálneho konania sa ďalej uvádza, že odmeňovanie a podmienky zamestnávania týchto sudcov nezávisia od vyplatenia prípadnej náhrady škody týmto súdom. Za týchto okolností rozpočtové pravidlá upravujúce vyplatenie prípadnej náhrady škody v nadväznosti na rozhodnutie v spore vo veci samej nemôžu vyvolať u osôb podliehajúcich súdnej právomoci oprávnené pochybnosti, pokiaľ ide o nezávislosť alebo nestrannosť týchto sudcov.

47 Napokon treba poznamenať, že samotná skutočnosť, že viaceré rozhodovacie zloženia súdu sú postupne poverené rozhodovaním v sporoch týkajúcich sa odlišných právnych otázok vyplývajúcich z tej istej situácie, nepostačuje na vyvolanie oprávnených pochybností u osôb podliehajúcich súdnej právomoci, pokiaľ ide o nezávislosť alebo nestrannosť tohto súdu v každej z týchto vecí.

48 Ako uviedla generálna advokátka v bode 39 svojich návrhov, z rozsudkov ESĽP, 29. júla 2004, San Leonard Band Club v. Malta (CE:ECHR:2004:0729JUD007756201), a ESĽP, 7. júla 2020, Scerri v. Malta (CE:ECHR:2020:0707JUD003631818), naopak vyplýva, že v prípade, ak by sa tí istí sudcovia mali v danom konaní vyjadriť k otázke, či sa dopustili nesprávneho výkladu alebo uplatnenia práva v predchádzajúcom rozhodnutí, malo by sa konštatovať porušenie článku 6 EDĽP.

49 Treba tiež pripomenúť, že Súdny dvor už rozhodol, že základné právo na nezávislý a nestranný súd, ako je stanovené v článku 47 druhom odseku Charty, je rešpektované, ak súd Európskej únie, ktorému bola predložená žiadosť o náhradu údajnej ujmy vyplývajúcej z prekročenia primeranej lehoty na rozhodnutie, rozhoduje o tejto žiadosti v inom rozhodovacom zložení, než v ktorom rozhodoval v spore, ktorý viedol ku konaniu, ktorého dĺžka je kritizovaná (pozri v tomto zmysle rozsudky z 26. novembra 2013, Gascogne Sack Deutschland/Komisia, C-40/12 P, EU:C:2013:768, bod 96, a z 13. decembra 2018, Európska únia/Kendrion, C-150/17 P, EU:C:2018:1014, body 36 a 37, ako aj citovanú judikatúru).

50 V prejednávanej veci však z návrhu na začatie prejudiciálneho konania, ako aj z písomných pripomienok, ktoré predložila Vivacom Bulgaria, vyplýva, že žiadny zo sudcov rozhodovacieho zloženia rozhodujúceho v spore vo veci samej nezasadal v rozhodovacom zložení, ktoré vydalo rozsudok, ktorý je základom tohto sporu. Bez toho, aby bolo potrebné, aby sa Súdny dvor vyjadril k otázke, či je s ustanoveniami práva Únie, o ktorých výklad sa od neho žiada, zlučiteľné, ak sú obe rozhodovacie zloženia obsadené, hoci len čiastočne, tými istými sudcami, stačí konštatovať, že za okolností sporu vo veci samej nemôže z obsadenia týchto dvoch rozhodovacích zložení vyplývať legitímna pochybnosť osôb podliehajúcich súdnej právomoci, pokiaľ ide o nezávislosť alebo nestrannosť Vărchoven administrativen săd (Najvyšší správny súd).

51 Vzhľadom na všetky predchádzajúce úvahy je potrebné na položenú prejudiciálnu otázku odpovedať tak, že článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ a článok 47 druhý odsek Charty sa majú vykladať v tom zmysle, že nebránia vnútroštátnej právnej úprave, podľa ktorej ten istý súd, ktorý vydal rozsudok, ktorým bolo údajne porušené právo Únie, rozhoduje aj na poslednom stupni v konaní o kasačnej sťažnosti, v ktorom má postavenie žalovaného, vo veci týkajúcej sa zodpovednosti štátu za údajné porušenie práva Únie spôsobené rozsudkom uvedeného súdu, pokiaľ táto vnútroštátna právna úprava a opatrenia prijaté na prejednanie tejto veci umožňujú odstrániť akékoľvek oprávnené pochybnosti osôb podliehajúcich súdnej právomoci o nezávislosti a nestrannosti dotknutého súdu.

O trovách

52 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (štvrtá komora) rozhodol takto:

Článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ a článok 47 druhý odsek Charty základných práv Európskej únie sa majú vykladať v tom zmysle, že nebránia vnútroštátnej právnej úprave, podľa ktorej ten istý súd, ktorý vydal rozsudok, ktorým bolo údajne porušené právo Únie, rozhoduje aj na poslednom stupni v konaní o kasačnej sťažnosti, v ktorom má postavenie žalovaného, vo veci týkajúcej sa zodpovednosti štátu za údajné porušenie práva Únie spôsobené rozsudkom uvedeného súdu, pokiaľ táto vnútroštátna právna úprava a opatrenia prijaté na prejednanie tejto veci umožňujú odstrániť akékoľvek oprávnené pochybnosti osôb podliehajúcich súdnej právomoci o nezávislosti a nestrannosti dotknutého súdu.

Podpisy